

Traficomin hankeavustusten hankekortti

Hankekortti julkaistaan valtionavustusten verkkosivuilla.

Lasten ja nuorten arkiliikkuminen – koulumatkojen sujuvuus ja turvallisuus

1.3.2024

Avustuksen saaja	Oulun kaupunki	
Osallistujat	Oulun kaupunki	
Aikataulu	2/2024	12/2024
Hankkeen tavoite ja sisältö, kohde-ryhmä	<p>Työn tavoitteena on laatia aiempaa tarkempitasoinen Oulun pyörätieverkon kokonaisvaltainen analyysi. Analyysin avulla tunnistetaan käyttäjäpotentiaaliin pohjautuen keskeisiä kehityskohteita saavutettavuuden sekä turvallisuuden näkökulmasta. Tarkastelussa painopisteenä on lasten, nuorten ja perheellisten liikkumistarpeet ja kehityskohteita kartoitetaan erityisesti pyöräliikenteen pääverkon ulkopuolelta. Lisäksi työssä toteutetaan tarkemmat kohdetarkastelut valittuihin kouluihin ja luodaan kouluja osallistava toimintamalli riskipaikkojen tunnistamiseen sekä koulumatkojen turvallisuuden parantamiseen. Työ koostuu siis kahdesta osatehtävästä, joiden tarkempi kuvaus on esitetty alla.</p> <p>Osa 1: Analyysi pyöräilyn ja kävelyn olosuhteista sekä riskipaikkojen tunnistaminen (02-08/2024)</p> <p>Tässä osatehtävässä kehitetään uusia aiempaa tarkempia paikkatietomenetelmiä pyöräliikenteen reittien analysoimiseksi. Analyysin taustaksi tehdään tiivis kirjallisuuskatsaus, jossa perehdytään muun muassa siihen, miten lasten, nuorten ja perheellisten pyöräily- ja kävelysaavutettavuutta on mahdollista tarkastella erilaisin analyysimenetelmin. Analyysissa on mukana koko pyöräliikenteen verkko, jotta pystytään tunnistamaan keskeisiä reittejä ja kehityskohteita erityisesti pyöräliikenteen pääverkon ulkopuolelta. Työssä tarkastellaan mm. koulujen, päiväkotien sekä leikkipuistojen saavutettavuutta. Koulumatka-analyysissä paikkatietotarkastelujen avulla kartoitetaan keskeiset koulumatkareitit ja pyritään tunnistamaan niiden riskipaikkoja paikkatietoon pohjautuen. Työn aikana toteutetaan myös asukaskysely, jossa selvitetään asukkaiden kokemuksia pyöräilyn ja kävelyn olosuhteista. Tehdyn analyysin ja kyselyn pohjalta laaditaan toimenpidesuosituksia arjen matkojen sujuvuuden ja turvallisuuden lisäämiseksi.</p> <p>Osa 2: Koulureittien turvallisuus ja toimenpideohjelma (05-11/2024)</p> <p>Tässä osiossa kartoitetaan tarkemmin vaaranpaikkoja ja liikenteen ongelmia koulureiteillä sekä piha-alueiden välittömässä läheisyydessä. Kohdetarkasteluun valitaan mukaan kolme hieman erilaisessa ympäristössä sijaitsevaa koulua. Tarkastelun painopisteenä on tontin ulkopuolinen katuverkko. Tarkastelut tehdään vuorovaikutteisesti yhteistyössä oppilaiden, vanhempien sekä koulun henkilökunnan kanssa. Työn aikana toteutetaan jokaisessa koulussa työpaja (oppilaat, vanhemmat, työntekijät) sekä erillinen koulumatkakävely yhden oppilasryhmän kanssa. Työn toteutuksessa hyödynnetään aiemmin muissa kunnissa toteutettujen hankkeiden tuloksia ja toimintamalleja. Tavoitteena on jalostaa näiden pohjalta ”Oulun malli”, jossa keskeistä on löytää liikenneympäristön kipupisteet koulumatkojen varrelta sekä luoda materiaalia ja toimintatapoja viestinnän tueksi. Tavoitteena on mallin jatkohyödyntäminen ja jalkauttaminen kouluihin laajemmin poikkihallinnollisen liikenneturvallisuustyön kautta.</p>	

Ennakoitu tulos	<p>Työn tuloksena syntyy aiempaa tarkempitasoinen paikkatietomenetelmä, jota hyödynnetään kävely- ja pyöräilyreittien analysoinnissa. Menetelmää hyödynnetään mm. koulumatkojen tarkastelussa, jotta tunnistetaan lasten ja nuorten liikkumisen kannalta keskeisiä yhteyksiä myös pyöräilyn pääverkon ulkopuolelta. Osatehtävän 2 tuloksena syntyy koululaisia osallistava toimintamalli liikenneympäristön kipupisteiden löytämiseksi koulumatkojen varrelta.</p> <p>Työn tulokset kootaan tiiviiseen raporttiin. Muita materiaaleja ovat tuotetut paikkatietoaineistot sekä koulujen käyttöön laaditut tiedotusmateriaalit.</p> <p>Työn tuloksia hyödynnetään liikenneturvallisuuden kehittämisohjelman päivytystyössä. Poliittisesti hyväksyttävän liikenneturvallisuuden kehittämisohjelman kautta toimenpiteitä ja toimintamalleja saadaan tehokkaasti jalkautettua sekä linkitettyä osaksi jatkuvaa liikenneturvallisuustyötä.</p>
Lisätietoja hankkeesta	<p>Hankkeen yhteyshenkilö: Minna Koukkula, minna.koukkula@ouka.fi, puh. 044 703 2113</p> <p>Yhteydenotot ensisijaisesti sähköpostitse.</p>

Hankkeen päättyessä täydennetään:

Tulokset	<p>Työn aikana saatiin kehitettyä Oululle lasten ja nuorten liikkumisen koulumatka liikkumiseen soveltuva paikkatietotarkastelu sekä menetelmä millä voidaan koulureittien liikenneturvallisuushaasteita kartoittaa.</p> <p>Paikkatietoanalyysin jatkojalostaminen on selvittelyssä. Selvitämme voidaanko mallin pohjalle saada koululaisten oikeat koulumatkat (nyt YKR aineisto). Lisäksi pohdimme mallin laajentamista koskemaan päiväkotimatkojakin. Lisäksi kunnossapidon kehittäminen koulureittien osalta on jatkokehityksen kohteena.</p> <p>Koulumatkojen liikenneturvallisuushaasteiden kartoitusta tehdään jatkossa n. 3 koulussa vuodessa.</p>
Miten tavoitteet toteutuivat?	<p>Tavoitteiden voidaan katsoa pääosin toteutuneen hankkeen ensimmäisen osavaiheen osalta. Pyöräverkkoa on onnistuttu tarkastelemaan kokonaisvaltaisesti lasten ja nuorten liikkumisen näkökulmasta uusin menetelmin. Etenkin koululaisten pyöräilyvirtojen mallintamisprosessissa on saatu rakennettua hyödyllisiä menetelmiä ja aineistoja liikenneturvallisuuden ongelmakohtien paikantamiseksi. Menetelmä antaa myös keinoja priorisoida liikenneturvallisuuden parantamiseen tarkoitettua määrärahaa.</p> <p>Asukaskysely saatiin onnistuneesti toteutettua ja sillä saatiin selvitettyä asukkaiden näkemyksiä ja kokemuksia kävelyn ja pyöräilyn olosuhteista, liikenneturvallisuudesta ja liikenneturvallisuuden ongelmakohtista. Asukaskyselyssä kerätyt karttavastaukset antoivat myös syötteen liikenneturvallisuuden riskipisteiden mallinukseen.</p>

	<p>Tavoitteiden voidaan katsoa pääosin toteutuneen hankkeen toisen osavaiheen osalta. Tavoitteena oli löytää liikenneturvallisuuden ja viisaan liikkumisen haasteita kouluilta sekä suunnitella toimenpiteitä näiden korjaamiseksi.</p> <p>Tiedotukseen ja valistukseen liittyvät toimenpiteet painottuivat tiedotusaineiston tuottamiseen sekä olemassa olevan aineiston muokkaamiseen. Kaikille kouluille löydettiin myös toimenpide-ehdotuksia liikenneympäristön haasteiden korjaamiseksi sekä saattoliikenteen turvallisuuden lisäämiseksi.</p>
<p>Arvio hankkeen vaikutuksista</p>	<p>Työn aikana kehitetyt uudet menetelmät on koettu jo tässä vaiheessa hyödylliseksi, sillä ne antavat uusia tulokulmia tarkastella liikenneturvallisuuden ongelmakohtia lasten ja nuorten arkiliikkumisen näkökulmasta. Menetelmällä voidaan myös priorisoida liikenneturvallisuuden toimenpiteitä sekä uusia kävelyn ja pyöräilyn yhteystarpeita. Toimintamalli on myös helposti toistettavissa ja monistettavissa muualle.</p> <p>Kouluilta saatiin työn aikana positiivista palautetta. Nykytilatarkastelua pidettiin hyvin koulujen liikenteellistä tilannetta hahmottavana ja koulumatkakävelyjä puolestaan koululaisten osallistumista tukevana. Kehittämisehdotuksena esitettiin koulumatkakävelyiden toteuttamista jatkossa pienempinä ryhminä, jolloin tietoa ongelmista olisi mahdollista saada vieläkin paremmin. Myös kyselyn mallia kehitettiin edellisiltä kouluilta saatujen palautteiden pohjalta ja mm. syiden pyytäminen ongelmakohtiin toi lisää informaatiota koulumatkoista.</p> <p>Hankkeen aikana tuotetut materiaalit ovat valmiita vietäväksi osaksi koulujen työtä. Liikenneturvallisuuden ja saattoliikenteen ongelmista on kerätty konkreettiset toimenpide-ehdotukset, jotka yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut pystyvät viemään Louhi -karttapalveluun osaksi liikenneturvallisuustoimenpiteiden seurantaa.</p>
<p>Mitä opittiin? Mitä kannattaisi tehdä toisin?</p>	<p>Työn aikana on opittu, että eritoten GDPR-asioihin liittyvissä lähtötietoaineistoissa on oltava hyvissä ajoin liikkeellä. Mikäli vastaisuudessa reititysmallia halutaan hyödyntää "todellisten" matkojen mallintamiseen kotien ja koulujen välillä, tulisi oppilaitospuolelta osallistaa sidosryhmät mukaan suunnitteluun jo työohjelmaa laadittaessa.</p> <p>Työn aikana on opittu vuorovaikutuksen haasteista. Vanhempien tavoittaminen suunnitelluilla toimintamalleilla oli haastavaa. Haasteena työssä todettiin vanhempien tavoittaminen tilaisuuksiin on nähty kouluilla muutoinkin haastavana ja jatkossa voisi olla hyvä toteuttaa vanhemmille vaikutusmahdollisuus kyselynä joko puhtaasti vanhemmille suunnattuna tai kyselynä, jonka vanhemmat toivotaan täyttävän lasten kanssa. Tämän kyselyn voisi rakentaa esimerkiksi kotitehtäväksi, jossa aktivoidaan myös huoltajia miettimään koulumatkaa yhdessä koululaisen kanssa. Kyselyä vanhemmille ei työssä kokeiltu toimintamallina, koska hankkeen 1. osiossa oli jo kysely toteutettu. Jatkossa voisi kokeilla, saadaanko vanhempien näkemyksiä kouluteistä koottua kyselyn avulla. Tähän olisi valmis pohja tässä hankkeessa osittain testatussa koulumatkakävely konseptissa. Mikäli koululla on toimiva vanhempainyhdistys, voisi vuoropuhelutilaisuuden järjestää tällaiseen kokoukseen. Vanhempien kanssa käytävä vuoropuhelu on myös jatkossa, sillä jo vähäiselläkin osallistujamäärällä todettiin vanhemmilta</p>

saatavan arvokasta tietoa kouluympäristöjen haasteista. Koulumatkakävelyiden kehittämis ehdotuskinä nousi esiin, että kävelyille olisi hyvä varata enemmän aikaa, jotta olisi mahdollisuus kerätä palautetta laajemmalta alueelta. Oppilasryhmät voisivat olla pienempiä esim. puoli luokkaa kerrallaan. Tämä vaatisi jonkin verran lisäresurssia koululta. Oppitunneilla on syytä muistuttaa oppilaita lisäämään selitys vaaranpaikoille karttatehtävän toteutuksessa. Oppilaiden kartt havainnot on hyvä todentaa jälkikäteen esim. teknisen puolen toimesta. Hankkeessa mietityt yleiset linjaukset toimenpiteiden suunnitteluun auttavat jatkossa vastaavaa toimenpiteiden kartoittamista.